

مهدانور شحات

استاد «شحات محمد انور» قاری بزرگی است که هم از نظر تاریخی و سنی و هم از نظر سبکی، جزء طلاب‌داران و پیشگامان قراء جدید مصر و جهان اسلام به شمار می‌رود. او به کشورهای مختلفی سفر کرده و محبوبیت زیادی را به دست آورده است.

فهرست مندرجات

- ۱ - حفظ قرآن و میزان آشنایی با تجوید، وقف و ابتدا و اختلاف قراءات
- ۲ - نقطه قوت قرائت استاد شحات
- ۳ - ساختار سبکی استاد شحات
- ۴ - از مشخصه‌های بارز قرائت استاد شحات
- ۵ - از خصوصیات سبک شحات
- ۶ - ردیف آهنگی قرائت استاد شحات
- ۷ - نغمه چهارگاه در قرائت‌های استاد شحات
- ۸ - تفاوت قرائت‌های مصر با ایران
- ۹ - پانویس
- ۱۰ - منبع

حفظ قرآن و میزان آشنایی با تجوید، وقف و ابتدا و اختلاف قراءات

استاد شحات محمد انور تا نه سالگی قرآن را به‌طور کامل حفظ نمود و تعالیم اولیه قرآنی را فرا گرفت. پس از آن، **علم تجوی** در نزد «**علی سید احمد الفرغی**» آموخت و آن چنان‌که در قرائت‌هایش هم دیده می‌شود، **تجوید** قابل قبولی دارد. همچنین از نظر «**وقف و ابتدا**» نیز در بیشتر موارد، وقف و ابتدای مناسبی دارد؛ اما درباره **اختلاف قراءات**، به خلاف قاریان گذشته که یکی از بدیهی‌ترین نکات درباره آن‌ها تسلط کامل بر «**قراءات سبعة**» و یا حتی «**قراءات عشرة**» بود، شخصی مانند شحات محمد انور، با این شهرت و مقبولیت، علاوه بر **روایت حفص از عاصم**، تنها بر **روایت از نافع** تسلط دارد و قراءات و روایات دیگر را فرا نگرفته است که ظاهراً این دو روایت را نیز از همان «علی سید احمد الفرغی» یاد گرفته است. در قرائت‌هایش هم می‌بینیم که معمولاً مطابق با روایت حفص از عاصم است و گاهی هم به روایت ورش از نافع به قرائت قرآن می‌پردازد. و از روایت‌های دیگر خبری نیست؛ شحات در مصاحبه‌ای که در فروردین سال ۱۳۷۰ توسط رادیو قرآن کشور من با وی ترتیب داده شده بود. پس از آن‌که گفت‌ن‌ها همین دو روایت را می‌داند به این نکته اشاره کرد که اساتید به من گفتند: از آن‌جا که تو صدای خیلی خوبی داری، نیازی نیست که بیش از این به تحصیل **علم قرائت** و آشنایی با اختلاف قراءات بپردازی و برو برای مردم به **قراءت قرآن** بپرداز. به همین جهت، تحصیل **شحات در دانشگاه الازهر** تنها به مدت دوسال به طول انجامید و بعد از طی این زمان از دانشگاه خارج شده و به صورت جدی و حرفه‌ای به کار قرائت پرداخت.

نقطه قوت قرائت استاد شحات

به راستی که اساتید شحات درست تشخیص داده بودند و او واقعاً دارای صوت دلنشین و صدای بسیار زیبایی بود و با دو سال تحصیلی که آن را هم در «**معهد الموسیقی**» گذرانده بود با دستگاه‌های **موسیقی** و حتی نواختن آن‌ها آشنایی زیادی پیدا کرد و بعد از یادگیری خوب الحان و آهنگ‌ها، موفق به ارائه **صوت و لحن** کم نظیری شد که همگان را مجنون خود ساخت و همین صوت و لحن عالی، نقطه قوت قرائت شحات به شمار می‌رود. البته خود او معتقد است تلاوت قرآن، چیز دیگری است و ربطی به موسیقی ندارد. و به تمامی قاریان توصیه می‌کند که بر اساس **تقوای الهی** تلاوت کنند. این بسیار جالب و اثر گذار است که فردی پس از طی عالیترین سطوح و مدارج علمی و عملی در زمینه نغمات، الحان، دستگاه‌های موسیقی، اسلوس قرائت قرآن را امری فنی نمی‌داند؛ بلکه تقوای الهی و پرهیزکاری را به عنوان عامل اساسی در قرائت و تلاوت قرآن معرفی می‌کند.

ساختار سبکی استاد شحات

شحات از محدود قاریانی است که علاوه بر بهر میرداری از شیوه قرائت قراء نسل گذشته، با ذوق و سلیقه عالی و به مدد حنجره کم نظیر و صوت زیبایی که خداوند به او عنایت فرموده است، موفق به ساختن سبکی جدید و دلپذیری شده است.
سبک شحات از آن جهت که از قرائت شیوخ و اساتیدش استفاده کرده است، «تألیفی و ترکیبی» است و از آن جهت که ذوق و ابتکار وی نقش به سزایی در ساختن آن داشته است، «بدیع و ابتکاری» است.

قرانت‌های شحلت معمولاً از ارتقاع زیادی برخوردار است و همین امر، زیبایی قرانت وی را به نحو چشمگیری افزایش داده است. و حتی می‌توان گفت اوج‌های زیبایی شحلت که تشویق فراوان حضار و مستمعین را موجب می‌شود از مشخصه‌های بارز قرانت وی می‌باشد. این اوج‌های کم نظیر با این‌که در بالاترین سطح خود با آزاد کردن کامل صدا همراه است؛ لیکن با تسلط خوبی که این قاری بزرگ در کنترل و جهت دهی به صوت و لحن خود دارد، عموماً به خارج صوتی و ایجاد یک صدای نلخوشایند و یا خارج لحنی، منجر نمی‌شود.

از خصوصیت سبک شحلت

از جمله خصوصیت سبک شحلت این است که او برخلاف اساتیدی همچون: **عبدالباسط** و **منشای** و برخی دیگر از قاریانی که قرانت‌های محزونی دارند، از نغمات و الحان شاد استفاده بیشتری کرده و بدین سبب قرانت‌های زیبا و شاد را ارائه کرده است. و اساساً یکی از فرق‌های سبک نسل جدید قاریان مصری - که شحلت نیز جزو آنان می‌باشد - نسبت به سبک قاریان قدیمی، این است که قرانت قاریان جدید، شادتر بوده و قاری دست خود را برای به کارگیری دستگاه‌ها و گوشه‌های شاد و گوشنواز، بازتر می‌بیند. و لذا به عکس قرانت پیشینیان که تا حدودی خشک و تحت ضابطه به نظر می‌رسد این قرانت‌ها، آزاد می‌باشند. شحلت برای آن‌که بتواند قرانتی با دو خصوصیت پیش گفته (مرتع و شاد) داشته باشد از «بیاتی» که در آغاز تلاوت‌هایش می‌خواند مسیر قرانت خویش را تعیین می‌کند و به همین خاطر می‌بینیم نوع «بیاتی» که برای شروع قرانت از آن استفاده می‌کند با بیاتی که مثلاً **مصطفی اسماعیل** یا عبدالباسط برای ابتدای قرانت انتخاب می‌شود بسیار متفاوت است؛ زیرا «**بیات**» شحلت کاملاً با قرانت بلند و شاد خویش هماهنگ و متناسب است و او را به راحتی به دستگاه زیبایی «**رست**» منتقل می‌کند.

ردیف آهنگی قرانت استاد شحلت

همچنان که می‌دانید برای اجرای نغمات قرآنی در طول یک قرانت، ردیف‌ها و ترتیب‌های مختلفی وجود دارد که اساتید و قاریان با توجه به مسائل و عوامل گوناگون، ردیف مطلوبشان را برمی‌گزینند و شحلت مجد انور نیز بر اسس مشخصات و ویژگی‌های سبکش (مانند شاد بودن) در بیش‌تر قرانت‌ها از ردیف آهنگی زیر استفاده می‌کند: **بیات - رست - چهارگاه - سه‌گاه - حجاز** ... البته علاوه بر این مقامات اصلی، مقامات فرعی و گوشه‌هایی را نیز در میان برخی از این دستگاه‌ها به اجرا در می‌آورد، که از جمله می‌توان به اجرای «**رمل**» در دستگاهی مانند «سه‌گاه» اشاره کرد که استاد شحلت، این کار لحنی را به زیبایی هر چه تمام‌تر انجام می‌دهد.

نغمه چهارگاه در قرانت‌های استاد شحلت

در قرانت‌های قاریان بزرگ می‌بینیم که هر قاری، متناسب با سلیقه و علاقه خود و یا به خاطر تسلط و بیژهای که بر روی یک لحن دارد، از آن لحن استفاده بیشتری می‌برد و یا آن مقام را از مقام دیگر، زیباتر اجرا می‌کند. اگر بخواهیم چنین لحنی را در قرانت‌های شحلت پیدا کنیم قطعاً باید به سراغ نغمه‌های چهارگانه برویم؛ زیرا نغمه چهارگانه در قرانت این استاد مصری از جایگاه خاصی برخوردار است و او تبخیر زیادی در اجرای این لحن دارد و به صورت گسترده از این دستگاه استفاده می‌کند. تا آنجا که شاید نتوان قرانتی از این استاد مصری را یافت که مقام چهارگاه در آن وجود نداشته باشد. جالب آن‌که حتی قرانت معروف **سوره حمد** را به جای آن‌که به مقام بیات ختم کند، با **نغمه چهارگاه** به پایان می‌برد و فرود می‌آید. با این اوصاف به خوبی آشکار شد که اگر کسی بخواهد تکه‌های بسیار زیبایی از چهارگاه شنیده و یا این مقام را با قسمت‌های مختلف آن فرا گیرد قطعاً باید از قرانت‌های استاد شحلت بهره ببرد. همچنین ترکیب‌های زیبایی از چهارگاه با الحان یا گوشه‌های دیگر مانند ترکیب چهارگانه با «**رست**»، «**صبا**»، «**ماهور**» و یا «**عجم**» از بخش‌های مهم اجرای این لحن به وسیله شحلت است.

تفاوت قرانت‌های مصر با ایران

به دلیل استقبال بی‌نظیر مردم قرآن دوست میهن اسلامیمان از قرانت قراء بزرگ و تشویق‌هایی پی در پی و فراوان مستمعین که در پایان هر قسمت با فریادهای انفجاری «الله - الله» تملی قراء مصری را شگفت زده کرده، به وجد می‌آورد، استاد شحلت نیز متأثر از همین تشویق‌ها و استقبال مستمعین ایرانی و بنابر مثل معروف «مستمع صاحب سخن را بر سر ذوق آورد»، قرانت‌هایش در ایران به صورتی عموم پسندتر، زیباتر و متنوع‌تر از قرانت‌هایش در کشور مصر می‌باشد و در عوض، قرانت‌های مصری او، قتی‌تر است.

پانویس

منبع

دانشنامه موضوعی قرآن «**مجدانور شحلت**»